

УДК 277.4 (477.81)

Л. Галуха

ЄВАНГЕЛЬСЬКІ ХРИСТІЯНИ-БАПТИСТИ У М. КОСТОПОЛІ

(Рец.: Бородинська Ліна. З думкою про майбутнє. Історія церкви євангельських християн-баптистів у м. Костополі (з нагоди 90-річчя) / Ліна Бородинська. – Рівне: Дятлик М., 2015. – 62 с.; іл.)

Питання духовно-культурного розвитку українців набули особливої актуалізації у час розбудови незалежної України і пошуку у минувшині кращих його зразків. Нині, особливо у час «Революції гідності» і воєнних дій на Сході низка українських церков проілюструвала єдність із народом, готовність розділити біль і поступ у боротьбі за Українську державність. Це по-особливому актуалізує вивчення питань історичної минувшини українських церков, вагомим внеском у скарбницю яких лягає рецензована нами праця рівненського історика Ліни Бородинської.

У книзі «З думкою про майбутнє. Історія церкви євангельських християн-баптистів у м. Костополі» дослідниця на основі низки документів та спогадів висвітлює історію однієї з найдавніших і найчисельніших громад євангельських християн-баптистів на Рівненщині.

Назва книги «З думкою про майбутнє», за словами автора, «продиктована прагненням церкви ЄХБ у м. Костополі заради свого прийдешнього віднайти свої корені, дослідити і осмислити історію свого розвитку». Назва видання наскрізним стержнем пройшла і через художнє вирішення обкладинки, де проілюстровано два хрещення новонавернених (у міжвоєнний період і нині), що символізують прагнення духовного і соціального поступу в життєдіяльності персонажів зі сторінок книги.

Структура роботи логічна, добре продумана і подана за проблемно-хронологічним принципом. Зокрема, три розділи, присвячені основним періодам розвитку релігійної громади, розкривають умови та особливості утвердження у міжвоєнному двадцятилітті, усілякі обмеження і переслідування у період радянзації та атеїзації, а також розвиток спільноти в умовах розбудови незалежності Української держави. В останньому, четвертому розділі, автор подає відомості про активних діячів релігійної громади, а також біографічні дані пресвітерів.

Особливо цінним є введення до наукового обігу низки нових документів, виявлених дослідницею вперше. У тому числі використано документи, що містяться у державних архівах Рівненської та Волинської областей, Архіву нових актів у Варшаві, а також архівів Рівненського обласного об'єднання церков ЄХБ та церкви ЄХБ в м. Костополі.

Цінним внеском у вивчення історичного минулого церкви стало використання автором «живої» історії. Звернення до такого методу зумовлено відсутністю будь-яких інших досліджень з історії цієї релігійної спільноти, а також браком документальних матеріалів або їх неповнотою, що не дозволяло цілісно простежити історичний перебіг діяльності церкви ЄХБ у м. Костополі. Намагаючись «виткати полотню» історичного минулого крізь призму світобачення і пам'яті окремої людини, автор подала уривки записаних нею інтерв'ю і спогадів від очевидців тогочасних подій, членів релігійної спільноти, активних учасників життєдіяльності релігійної громади. Видання також збагачене фотографіями, велика частина яких є ровесниками заснування громади та перших десятиліть її існування, опублікованими вперше.

Важливим є те, що з метою об'єктивного розкриття процесу, дослідниця проводила порівняльний аналіз шляхом зіставлення фактажу, збереженого в людській пам'яті, з перебігом подій, відображеним у документах. Це нерідко приводило до низки запитань, а кінцево дало можливість сконцентрувати достовірні факти й події та узагальнити їх.

Думаємо, що було б корисно проаналізувати зміст спогадів і порівняти їх з усталеним баченням офіційним керівництвом історичного процесу церкви, а відтак це дало б можливість виявити тенденції і специфіку розвитку спільноти. Вочевидь, формат ювілейного видання це унеможливив.

На особливу схвальність заслуговує те, що автор провела копітку працю з виявлення «по крупицях» фактажу, його аналізу та узагальнення особливостей життя громади та її членів. Результатом цієї роботи стало не лише відображення перебігу подій діяльності церкви, а й відтворення за документами поіменної належності вірних до Костопільської церкви ЄХБ, виведених у окремий список. Укладення такого реєстру автор мотивує так: «Ми мали на меті зберегти пам'ять про кожного віруючого цієї громади. Поданий перелік також дасть можливість нашим сучасникам і майбутнім віруючим відчувати спадкоємність багатьох поколінь євангельських християн-баптистів». Водночас, аналізуючи специфіку вказаного списку, автор намагалася відобразити й особливості суспільно-політичних реалій, які впливали на фіксацію членства громади. Наприклад, у радянський час до церковного списку часто не вносили імена молодих людей, щоб приховати від влади їхнє членство, а відтак забезпечити від можливих подальших утисків чи обмежень.

Думаємо, що подання у такому списку даних про рік і місце народження, місце і рік хрещення, за можливістю, національність, рід занять тощо могло би слугувати додатковим вагомим багажем для вивчення локальності і потужності процесу, відсоткової чисельності за родом занять, статтю, віковим і національним показниками і ін., що у свою чергу сприяло б глибшому розумінню історичного розвитку досліджуваного об'єкту.

Приємне враження справляє і те, що із виданням книги праця над історією громади ЄХБ м. Костополя дослідницею не припинена. Для створення якомога повнішого переліку членства громади автор зі сторінок праці звертається до читача, пробуджуючи спогади, ініціюючи їхню активізацію й участь у виявленні і збереженні фактажу із минулого громади та її членів.

Враховуючи вище викладене, вважаємо, що книга «З думкою про майбутнє. Історія церкви євангельських християн-баптистів у м. Костополі» є оригінальним, самостійним дослідженням важливої історичної проблеми, відзначається актуальністю, має наукове і прикладне значення у контексті активізації науково-творчого пошуку аспектів духовно-культурного розвитку українців.